

CSRD: Nu begint het echte werk

In 2024 moeten grote beursfondsen voor het eerst voldoen aan de Europese richtlijn CSRD. Vanaf komend boekjaar gaan ze uitgebreid rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties. Waar staan ondernemingen en accountants nu, als het gaat om duurzaamheidsverslaggeving? Het is vooral zaak om te leren.

TEKST USHA GANGA, LUCAS GEUSEBROEK EN MARC SCHWEPPE BEELD VRHL, SHUTTERSTOCK

Oktober 2023 was de natste maand tot nu toe ooit gemeten in Nederland; het zoveelste record op rij, als het gaat om het klimaat. Niet voor niets verzamelden 85.000 mensen zich in november in Amsterdam voor de grootste klimaatmars ooit gehouden in ons land. Kort daarna won een partij die minder lijkt te geven om de klimaatverandering de verkiezingen. De maatschappij is verdeeld over het thema duurzaamheid, maar ondertussen rijdt de trein door.

Karrevracht aan cijfers

“Een beter milieu begint bij een karrevracht aan cijfers”, zei Babette Porcelijn in 2017 in Trouw. In haar boek *De verborgen impact* berekende zij waar de grootste ecologische impact zit van onze spullen, voeding, vervoer, kleding enz. Eind 2023 komt die ‘karrevracht’ aan cijfers er daadwerkelijk aan, met dank aan de Europese Green Deal en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Bedrijven kunnen niet langer zelf kiezen wat zij rapporteren over ESG-onderwerpen: De CSRD en bijbehorende verslaggevingsstandaarden (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) bepalen wat er in het jaarverslag moet komen. En daarmee ook wat accountants straks moeten gaan controleren. Begrijpelijk dus dat Porcelijn zich in oktober jl. in het FD optimistisch toont. Bedrijven moeten zich nu echt blootgeven en dat kan verandering stimuleren, meent zij. “Door die gedetailleerde verslaggeving komt een enorme bak data vrij.”

Het FD stelt ook de vraag hoe we bepalen wat duurzaam is. Volgens Bert Scholtens, hoogleraar economie en bedrijfskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, gaat het om “het voorzien in de behoeften van de huidige generatie, zonder die van komende generaties in gevaar te brengen”. Maar hij erkent tegelijk: “In de praktijk voldoet geen enkel bedrijf hieraan.”

Belangrijkste wijziging sinds IFRS

Bepalen wat we wel of niet als duurzaam beschouwen, blijft ingewikkeld. Duurzame prestaties zichtbaar maken is wel het doel van de CSRD en bijbehorende elementen, zoals de ESRS. Volgens kenners is de invoering van de CSRD de belangrijkste wijziging in verslaggeving sinds IFRS. Dus wacht bedrijven en hun accountants een grote inspanning. Maar wel een inspanning met maatschappelijke meerwaarde, die moet leiden tot een meer duurzame economie. Critici zoals hoogleraar en columnist Marcel Pheijffer waarschuwen tegelijk voor een “adviesindustrie die om dit soort onderwerpen heen is ontstaan met compliance als doel, niet als middel”. Internationaal onderzoek van afgelopen

zomer liet zien dat maar één op de drie bestuurders en toezichthouders van bedrijven voldoende snapt van duurzaamheid om het zittende management op duurzaam bestuur of duurzaam beleid te controleren of uit te dagen. Opvallend, aldus de onderzoekers, aangezien 79 procent wel stelt bekend te zijn met de strategische kansen én risico's die ESG-kwesties met zich meebrengen. Twee derde wil duurzaamheidskwesties het liefst volledig integreren in de bedrijfsstrategie. De wil is er dus vaak wel, maar de crux zit hem in de uitvoering, in concrete doelstellingen, met meetbare resultaten op de weg daar naartoe. Uit een studie van de Universiteit Maastricht onder zevenduizend bedrijven in 77 landen bleek recent dat ESG-scores vaak zijn gebaseerd op nog te verrichten inspanningen. Duurzaamheidsambities en -prestaties moeten dus kritisch en in samenhang worden bekeken. In NRC vatte Mark Vaessen, partner KPMG en tegenwoordig president van Accountancy Europe, het eerder als volgt samen: “Bedrijven moeten verduurzaming wel écht integraal onderdeel maken van hun strategie. Anders wordt het alleen maar een →

‘Maar één op de drie bestuurders en toezichthouders van bedrijven snapt voldoende van duurzaamheid om het management op duurzaam bestuur of beleid te controleren of uit te dagen.’

‘Niet alles zal meteen goed gaan, dus is het zaak te kiezen voor transparantie en verantwoording over de gemaakte keuzes.’

exercitie op hoofdkantoor niveau, waar mensen wat cijfertjes bij elkaar zitten te plakken.”

Geweldige kans

Deloitte-partner en columnist op Accountant.nl Wim Bartels ging deze zomer nader in op de mate waarin de Europese verslaggevingstandaarden (ESRS) al dan niet voldoende houvast bieden. Wat hem betreft is de transformatie een geweldige kans “om ons als accountants weer echt bezig te houden met waar de activiteiten van de gecontroleerde maatschappelijk gezien toe leiden. Om goed na te denken en een eigen professioneel oordeel te vormen op basis van de inhoud (met hulp van specialisten, uiteraard). Om niet de juiste vinken te zetten bij de processtappen, maar een daadwerkelijk gesprek met het bestuur van de organisatie te hebben

over de effecten die ze hebben op het milieu - en wat het milieu omgekeerd voor hun kan betekenen.”

Dat het complex wordt, daarover zijn de specialisten het wel eens, bijvoorbeeld vanwege de dubbele materialiteit, één van de kernbegrippen binnen de CSRD. “De werkelijkheid is te complex om deze in een (ESG) maatstaf te vangen. We ontkomen er niet aan om meer te doen dan eenvoudig gewichten toe te kennen aan de onderliggende doe-

len en aan te geven hoe snel we als bedrijf menen dat we de doelen halen”, meent hoogleraar Jan Bouwens in een column op Accountant.nl.

Aan de slag

De aanloop richting invoering van de CSRD was ondanks een jaar uitstel relatief kort, maar toch moeten grote beursfondsen er al vanaf 1 januari 2024 mee aan de slag en volgen andere bedrijven in de jaren erna. Dat maakt dat ook de weerstand

CONSULTATIE IMPLEMENTATIE DUURZAAMHEIDSRAPPORTERING ONDER CSRD

De overheid is gestart met de consultatie van het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering. Deze richtlijn gaat over duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en is gebaseerd op de CSRD. Het implementatiebesluit verplicht beursvennootschappen (met uitzondering van micro-vennootschappen), alle andere grote vennootschappen, banken en verzekeringsmaatschappijen tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering. De consultatie startte op 20 november jl. Reageren kan tot en met 18 december 2023.

toeneemt tegen de enorme regelbrij die met de duurzaamheidsrichtlijn mee komt. Niet voor niets stelde een onderneming als Sligro in haar jaarverslag over 2022 dat het toch wel erg jammer is dat duurzaamheid nu zoveel regeltjes meebrengt. Zo kon het bedrijf immers niet investeren in concrete duurzaamheidsactie, maar was men alleen bezig met administratie. Vanuit het Europees Parlement kwam een motie met het verzoek om de ESRS aan te passen, want de standaarden zijn veel te uitgebreid en betekenen een lastenverzwaring. Ondernemingen hebben het al zo moeilijk met de energietransitie en de inflatie, aan die duurzaamheidsrapportage komen ze niet toe. Tegelijkertijd nemen de financiële kansen en risico's gekoppeld aan duurzaamheid snel toe en is voor juiste investeringsbeslissingen sturingsinformatie hoognodig. Waar staan we nu, aan de vooravond van CSRD? De brug wordt nog gebouwd, terwijl we er al overheen lopen, zo lijkt het. Bedrijven starten met het opzetten van hun rapportages en zijn bezig om ook hun strategie zodanig aan te passen, zodat ook informatie wordt opgenomen zoals gevraagd wordt door de CSRD.

Strijd tegen de klok

Tegelijk is de bijbehorende wetgeving nog altijd niet definitief en strijden betrokken partijen tegen de klok. De CSRD is een *directive* (Europese richtlijn) en moet dus nog in de Nederlandse wet worden geïmplementeerd. Dat gaat in 2024 gebeuren via een aanpassingswet en een Algemene Maatregel van Bestuur, die in november 2023 is gepubliceerd voor consultatie. De bij de richtlijn behorende standaarden (ESRS) zijn in november nog net voor de start van het eerste CSRD-boekjaar definitief vastgesteld in het Europese Parlement. Een wereldwijde controlestandaard van de IAASB is in consultatie gegaan, maar gaat pas voor boekjaar 2026 gelden; te laat dus voor de start

KWART BEDRIJVEN NOG NIET VOORBEREID OP DUURZAAMHEIDSRAPPORTAGE

Ruim een kwart van de grote Nederlandse bedrijven die vanaf 2025 wettelijk verplicht zijn om te rapporteren over hun duurzaamheidsbeleid en -prestaties, verzamelt nog geen data over de eigen klimaatimpact. Dat stellen onderzoekers van SEO Economisch Onderzoek en de UvA op de economenwebsite ESB. Een deel van de bedrijven is wel al actief bezig; ongeveer de helft ervan monitort voortdurend zijn voortgang. Uit de enquête blijkt dat 27 procent van de bedrijven nog geen data verzamelt of rapporteert over hun klimaatimpact. Bedrijven die niet onder de verplichtingen van 2025 gaan vallen, zijn aanzienlijk minder ver in de uitwerking van hun milieurapportage, stellen de onderzoekers.

van de CSRD. Gelukkig is er wel al een Nederlandse standaard die houvast kan bieden (COS 3810N). Het raamwerk van wet- en regelgeving is dus nog niet klaar. Daarom stellen betrokkenen richting onderneming en accountant: Ga aan de slag, ondanks die onzekerheid. Niet alles zal meteen goed gaan, dus is het vooral zaak te kiezen voor transparantie en verantwoording over de gemaakte keuzes. Waar ben je nog zoekende? Waar koos je een methode die misschien niet perfect is, maar die wel de beste schatting leek op het moment dat je daar als onderneming voor koos?

Leren

Belangrijk bij het traject rondom de invoering van de CSRD is dat er in de hele keten ruimte is om te leren; dat is immers wat alle ondernemingen gaan doen die op basis van de nieuwe richtlijn gaan rapporteren. Het is ook wat alle accountants doen die *assurance* gaan verstrekken bij CSRD, het is wat toezichthouders zoals de AFM doen en wat mkb-ondernemingen die betrokken zijn bij rapportageplichtige ondernemingen moeten doen. Een hele grote groep bedrijven en organisaties gaat vanaf komend jaar rapporteren en moet daarvoor passende rapportagesystemen inrichten. Dat kost zowel voor 2024 als voor 2025 heel veel werk en tijd. Focus is daarbij van belang. Data waarover organisaties gaan

rapporteren, zullen ze moeten meten. Maar de CSRD vraagt ook om transparantie over beleid, acties en sturing in de keten. Ondernemingen doen er goed aan helder aan te geven waar ze al zaken tot in de puntjes hebben ingericht en waar ze nog niet verder kunnen gaan dan de identificatie van de belangrijkste issues. Het is geen schande om te moeten melden dat een onderneming nog niet weet hoe iets moet. Bij veel duurzaamheidsonderwerpen is wellicht nog niet duidelijk waar te beginnen, maar erkennen dat er negatieve impact is, is een eerste stap. Stuur gericht op de belangrijkste thema's en rapporteer over de rest transparant wat je wel en vooral ook wat je niet doet. Of zoals het FD eind november in zijn commentaar stelde: "Wetgever en toezichthouder zijn op zoek naar bedrijven die het doel van de CSRD begrijpen." De maatschappij is niet op zoek naar perfectie, maar naar inzicht. Laat dat het eerste doel zijn en doe het samen; als sectorgenoten, als onderneming en accountant, of binnen een internationale samenwerkingsorganisatie als Accountancy Europe. Zo wordt de CSRD steeds meer het sturingsinstrument dat nodig is om ondernemingen de juiste keuzes te laten maken, in het verduurzamen van hun bedrijfsvoering en in hun rapportages. Vanaf het boekjaar 2024 weten we of dat ook gaat lukken. ←